

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Boeken

Psychiatrische psychotherapie voor de allround psychiater

Bespreking van

Moniek Thunissen & Maurits Nijs (2018). *De essentie van de psychotherapie — Psychotherapie voor de psychiatrische praktijk*. Utrecht: De Tijdstroom. ISBN 978 90 5898 165 3, 291 pp., € 44,-

KAAT HEBBRECHT

De auteurs, beiden werkzaam als psychiater, brengen met het boek *De essentie van de psychotherapie — Psychotherapie voor de psychiatrische praktijk* een erg relevant onderwerp onder de aandacht. Wat zijn de psychotherapeutische basisvaardigheden waarover een psychiater zou moeten beschikken? Om op deze vraag antwoord te kunnen geven, beschrijven ze enkele essentiële werkzame elementen van psychotherapie die voor elke psychiater kennis en kunde zouden moeten zijn. Ze beperken zich hierbij niet tot één psychotherapeutische stroming, maar bespreken door het boek basisconcepten van de vier belangrijkste psychotherapeutische richtingen: systeemtherapie, gedragstherapie, cliëntgerichte therapie en psychodynamische psychotherapie. De nadruk ligt niet zozeer op het geven van een uitgebreide theoretische beschouwing, maar eerder op het bieden van een praktische handleiding bij het uitoefenen van psychotherapie binnen de psychiatrische setting. Het boek is rijk aan klinische vignettes die de besproken concepten meer begrijpelijk maken voor de

lezer. Verder bieden de auteurs per hoofdstuk allerhande tips aan die de lezer in een gesprek met de patiënt kan aanwenden (zoals voorbeeldvragen om de interpersoonlijke dynamiek te verhelderen).

Welke essentiële werkzame elementen van psychotherapie nemen de auteurs in beschouwing? Initieel wordt het belang van een goede werkrelatie en het betrekken van betekenisvolle anderen besproken. Hierna komt de relevantie van een goede probleemanalyse aan bod. Er wordt ingegaan op de structuur en de doelen van het eerste gesprek en de manieren van gegevensverzameling. Het belang van een vroege inschatting van de interpersoonlijke dynamiek (naast gegevensverzameling) wordt belicht. Verder wordt de psychodynamische diagnostiek van Gabbard besproken en diagnostiek vanuit het biopsychosociale model. Met behulp van de diagnostische uitwerking van enkele klinische casussen kan de lezer hiermee vertrouwd worden.

In het hoofdstuk over psychotherapeutische interventies worden enkele gesprekstechnieken besproken die nuttig kunnen zijn voor de psychiatrische praktijk. Zo zijn technieken als begrenzen, cognitief herstructureren en motivationele gespreksvoering erg bruikbaar in een psychiatrische setting en toepasbaar bij uiteenlopende pathologieën. Hierna worden enkele typische psychodynamische concepten besproken. Een volledig hoofdstuk wordt gewijd aan hechting, mentaliseren en mentalisatiebevorderende interventies. Het verband van mentaliseren met hechting en affectregulatie en de *mentalisation-based treatment* (MBT) wordt kort toegelicht. De niet-mentaliserende modi (psychische equivalentie, *pretend* en teleologische modus) worden uitgelegd. Daarna

volgt een bespreking van algemene interventies van MBT, waarvan voornamelijk de basale (steun, geruststelling en empathie) en de intermediaire interventies (verhelderen, onderzoeken, uitdagen van affecten) een plaats hebben in het begin van de therapie.

Verder komen de begrippen afweer en weerstand aan bod. Er wordt ingegaan op de mogelijke functies van afweer, de soorten (adaptief, neurotisch en primitief) en hun relatieve voorkomen bij de verschillende persoonlijkheidsstoornissen. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van casussen en opdrachten (bijvoorbeeld via een audio-opname is het mogelijk de eigen afweer in je interventies te herkennen). Interessant is de vermelding van de conflict driehoeken van Malan en de klinische toepassing ervan. Andere centrale psychoanalytische begrippen als (tegen)overdracht en projectieve identificatie worden in een volgend hoofdstuk toegelicht.

Afsluitend is er een mooi hoofdstuk dat elke psychiater in opleiding zou moeten lezen, namelijk over de professionaliteit binnen het beroep van de psychiater. De risico's van het vak worden aangehaald, alsook het belang van zelfmanagement in het beroep van psychiater. Niet enkel de persoonlijke ontwikkeling (met belang van persoonlijke therapie, supervisie en intervisie) maar ook het behouden van en het bijdragen aan een gezonde werkomgeving worden hierbij aangehaald.

Wat mij betreft is dit handboek interessant voor de beginnende psychiater/psychotherapeut die op zoek is naar een uitvalsbasis en concrete handvatten bij zijn/haar eerste psychotherapeutische behandelingen. Het boek geeft een duidelijke weergave van enkele belangrijke elementen van psychotherapie en focust hierbij op basisconcepten van de psychoanalytische therapie (psychodynamische diagnostiek, overdracht-tegenoverdracht-weerstand).

Toch wordt naar mijn mening een belangrijk onderwerp slechts zeer beperkt besproken, namelijk de indicatiestelling. Het onderscheid tussen steunende en inzichtgevende therapie had wat meer in de verf gezet kunnen worden met een bespreking van de indicatiestelling voor de twee uiteinden van het therapeutische spectrum. De titel 'essentie van de psychotherapie' is wellicht ook wat misleidend, aangezien het boek voornamelijk inspiratie geeft voor een ondersteunende psychotherapie of een basispsychotherapie binnen de psychiatrische praktijk. Lezers die op zoek zijn naar achtergrond voor een meer inzichtgevende therapie in het kader van een langere begeleiding zullen op hun honger blijven zitten.

Betekenisvol verdriet

Bespreking van

Ben Schomakers (2018). *Het begin van de melancholie — Over verdriet, verlangen en werkelijkheid*. Utrecht: Uitgeverij Klement. ISBN 978 90 8687 236 7, 208 pp., € 19,99

ZENO VAN DUPPEN

Ben Schomakers won met *Het begin van de melancholie* de Grote Van Helsdingen Prijs 2018, een bekroning van een werk dat zich begeeft op het grensgebied van filosofie en psychiatrie. Antoine Mooij won met *In de greep van de taal* de vorige editie van deze prijs.

Het begin van de melancholie is een van de mooiste boeken uit de recente Nederlandstalige filosofie. De auteur is classicus en filosoof. In dit essay ontwikkelt hij een visie op verlies, verdriet en verlangen die gelezen kan worden als antwoord op Freuds *Rouw en melancholie*.

Ja, verdriet doet pijn. Zo begint Schomakers zijn eerste hoofdstuk. Het doet pijn, maar is